

תכלית האדם בעולם

- 5 **רמב"ן דברים פרק לב פסוק כו**
 אבל השם ברא את האדם בתחתונים שיכיר את בוראו ויודה לשמו, ושם הרשות בידו להרע או להטיב, וכאשר חטאו ברצונם וכפרו בו כולם לא נשאר רק העם הזה לשמו, ופרסם בהם באותות ובמופתים כי הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים ונודע בזה לכל העמים. והנה אם ישוב ויאבד זכרם, ישכחו העמים את אותותיו ואת מעשיו ולא יסופר עוד בהם, ואם אדם יזכיר כן, יחשבו כי היה כח מכחות המזלות והכוכבים וחלף ועבר. והנה תהיה כוונת הבריאה באדם בטלה לגמרי, שלא ישאר בהם יודע את בוראו רק מכעיס לפניו, ועל כן ראוי מדין הרצון שהיה בבריאת העולם, שיהיה רצון מלפניו להקים לו לעם כל הימים, כי הם הקרובים אליו והיודעים אותו מכל העמים:
- 10 **רמב"ן שמות פרק יג פסוק טז**
 וכוונת כל המצות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמצאים ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו.....
- 15 **רמב"ן בראשית פרק א פסוק י**
 (י) ויקרא אלהים ליבשה ארץ - יאמר כי שמה הראוי לה "יבשה", כי בהפרד המים מן העפר היא יבשה, אבל יקרא אותה "ארץ" כשם כלל היסודות הנברא בראשון. והטעם, כי בעבורה נבראו, שתהיה ישוב לאדם, שאין בתחתונים מכיר בוראו זולתו.
- 20 **דרשת תורת ה' תמימה**
 וחשוב בלבך שהב"ה ברא כל השפלים להנאתו ולתשמישו של אדם, שאין לנו טעם ביצירת בעלי חיים השפלים והצמחים שאינם מכירים את בוראם זולתי זה, וברא את האדם שיכיר את בוראו ית', ואם האדם אינו יודע שבראו כלל, וכל שכן שאינו יודע שיש אצל בוראו מעשה נבחר ונרצה ומעשה אחר מרוחק ונמאס, נמצא האדם כבהמה, וכוונת בריאתו בטלה, וזהו מה שאמרו חז"ל תמיד, שאלו לא קבלו ישראל את התורה היה מחזיר העולם לתהו ובהו, כלומר שאם לא היו הפצים לדעת וללמוד ידיעת בוראם, ושיש הפרש לפניו בין טוב לרע, נמצא שכונת בריאת העולם בטלה.
- 25 **רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א**
 ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו, כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים.....
- 30 **ספר החינוך מצוה רנז**
 לכבד החכמים ולקום מפניהם, שנאמר [ויקרא י"ט, ל"ב] מפני שיבה תקום, ותרגם אונקלוס, מן קדם דסבר באורייתא תקום. והדרת פני זקן, פירשו זכרונם לברכה [קידושין ל"ב ע"ב] אין זקן אלא מי שקנה חכמה. וזה שהוציא הכתוב החכם בלשון זקן, הטעם מפני שהבחור החכם ראה בחכמתו מה שראה הזקן ברוב שניו: משרשי המצוה, לפי שעיקר היות האדם נברא בעולם הוא מפני החכמה, כדי שיכיר בוראו, על כן ראוי לבני אדם לכבד מי שהשיג אותה, ומתוך כך יתעוררו האחרים עליה.
- 35 **הקדמת הרמב"ם למשנה**
 הנה נתברר מכל ההקדמות האלה שהתכלית בעולמינו זה וכל אשר בו הוא איש מלומד בעל מדות טובות, וכאשר נקנו למי שהוא מהמין האנושי המדע והמעשה, רצוני ב"מדע" השגת האמתיות על בורים והשגת כל מה שאפשר לאדם להשיג, וב"מעשה" המצוע והאיזון בענינים הטבעיים ואל ישקע בהם ולא יקח מהם אלא מה שיש בו קיום הגוף, וכן שפור כל המדות, אדם שהוא במצב זה הוא המטרה. לפי שמעשיו אלה אינם מתוך ידיעה ברורה והכרה יסודית, ולפיכך אמרו חז"ל אין בור ירא חטא כמו שביארנו. ומי שאומר על עם הארץ שהוא חסיד אינו אלא מכחיש דברי חכמים שהחליטו בזה החלטה גמורה, וגם מכחיש את המושכל. ולכן תמצא המצוה בכל התורה, ולמדתם ואחר כך לעשותם, התלמוד קודם למעשה, כי בתלמוד יבוא לידי מעשה ואין המעשה מביא לידי תלמוד, וזהו אמרם ע"ה שהתלמוד מביא לידי מעשה.
- 40 **רמב"ן שמות הקדמה**
 השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר ובמקרי האבות שהם כענין יצירה לזרעם מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל עתיד לבא להם ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם
- 45 **ספר חובות הלבבות שער ב - שער הבחינה פתיחה**

אמר המחבר, מפני שהקדמנו בשער הראשון אופני יחוד האלהים בלב שלם, והיתה הבחינה בחכמה הנראית
בבריאות הבורא יתעלה הדרך הקרובה ביותר אל ברור מציאותו, והנתיב הסלול לדעת אמתתו, התחייבנו
להדביקה אליו, כדי לסמוך כל שער אל מה שהוא דומה לו מן השערים, ולהביא אחר כל ענין מה שיאות לו מן
הענינים, אשר בהם נתחייב בעבודת האל יתעלה, אשר בראנו לה, כמ"ש החכם: והאלהים עשה שייראו
מלפניו. וגאמר תחלה, כי טובות האל יתעלה על ברואיו, ואם הן כוללות את כלם, כמ"ש הכתוב טוב ה' לכל,
רובם כעורים מהכירם ומהבין גודל מעלותם, ואינם משכילים ענינם מפני שלשה דברים:

רש"י בראשית פרק ב

כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא
אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים

רש"י שמות פרק כ פסוק ב

(ב) אשר הוצאתיך מארץ מצרים - כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי.

גור אריה

[ו] כדאי היא ההוצאה וכו'. דאם לא כן למה תלה ביציאת מצרים, ולא אמר 'אשר בראתי שמים וארץ', אלא
כדאי היא ההוצאה:

רמב"ן שמות פרק כ פסוק ב

וטעם מבית עבדים - שהיו עומדים במצרים בבית עבדים, שבויים לפרעה, ואמר להם זה שהם חייבין שיהיה
השם הגדול והנכבד והנורא הזה להם לאלהים, שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם עבדי הם
אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים (ויקרא כה נה). וכבר רמזתי עוד למעלה (יט כ) טעם שני השמות הקדושים
על דרך האמת. וזו המצוה תקרא בדברי רבותינו (ברכות יג ב) קבלת מלכות שמים, כי המלות האלה אשר
הזכרתי הם במלך כנגד העם. וכך אמרו במכילתא (בפסוק הבא) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני למה נאמר,
לפי שהוא אומר אנכי ה' אלהיך, משל למלך שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו גזור עלינו גזירות, אמר להם לאו,
כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזירות, שאם מלכותי אינכם מקבלים גזירותי האין אתם מקיימין. כך אמר
המקום לישראל אנכי ה' אלהיך לא יהיה לך, אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו הן,
כשקבלתם מלכותי קבלו גזרותי, כלומר אחר שאתם מקבלים עליכם ומודים שאני ה' ואני אלהיכם מארץ
מצרים קבלו כל מצותי:

ויקרא פרק כ פסוק ג

ואני אתן את פני באיש שהוא והכרתי אתו מקרב עמו פי מזרעו נתן למלך למען טמא את מקדשי ולחלל את
שם קדשי:

רמב"ן ויקרא פרק כ פסוק ג

למען טמא את מקדשי - לשון רש"י, את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי. וכבר רמזתי זה (לעיל יח כא) איך
תטמא כנסת ישראל שהיא מקודשת לשמו הגדול באיש אחד אשר יחטא. וכבר רמזו זה במדרשם, שאמרו
(ברכות לה ב) כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל להקב"ה וכנסת ישראל, שנאמר (משלי כח כד)
גזל אביו ואמו וגו', אין אביו אלא הקב"ה ואין אמו אלא כנסת ישראל, חבר הוא לאיש משחית, חבר הוא
לירבעם בן נבט שהחטיא את ישראל לאביהם שבשמים. כי החפץ ביצירה שיברכו עליה לשמו הגדול, משם
יהיה קיום העולם, ואם לאו יתעלה בשמו הגדול ומסתלקת השכינה מישראל, וכל שכן כשיקריב הפרי למולך
שהוא מתעב את גאון יעקב ומשכנו:

רמב"ן שמות פרק כ פסוק יא

(יא) כבד את אביך - הנה השלים כל מה שאנו חייבין בדברי הבורא בעצמו ובכבודו, וחזר לצוות אותנו בעניני
הנבראים, והתחיל מן האב שהוא לתולדותיו כענין בורא משתתף ביצירה, כי השם אבינו הראשון, והמוליד
אבינו האחרון, ולכך אמר במשנה תורה (דברים ה טו) כאשר צויתך בכבודי כן אנכי מצוך בכבוד המשתתף עמי
ביצירתך. ולא פירש הכתוב הכבוד, שהוא נלמד מן הכבוד הנאמר למעלה באב הראשון יתברך, שיודה בו שהוא
אביו, ולא יכפור בו לאמר על אדם אחר שהוא אביו, ולא יעבדנו כבן לירושתו, או לענין אחר שיצפה ממנו, ולא
ישא שם אביו וישבע בחיי אביו לשוא ולשקר. ויכנסו בכלל הכבוד דברים אחרים, כי בכל כבודו נצטוונו,
ומפורשים הם בדברי רבותינו (קדושין לא ב), וכבר אמרו (שם ל ב) שהוקש כבודו לכבוד המקום:

רמב"ן שמות פרק כ פסוק יב

(יב) לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב - אמר, הנה צויתך להודות שאני בורא את הכל בלב ובמעשה, ולכבד
האבות בעבוד שהם משתתפים ביצירה, אם כן השמר פן תחבל מעשה ידי ותשפוך דם האדם אשר בראתי
לכבודי ולהודות לי בכל אלה, ולא תנאף אשת רעך, כי תחבל ענין כבוד האבות לכפור באמת ולהודות בשקר,
כי לא ידעו את אביהם ויתנו כבודם לאחר, כאשר יעשו עובדי ע"ז אומרים לעץ אבי אתה (ירמיה ב כז), ולא
ידעו אביהם שבראם מאין. ו